

УДК 331.11:330.322.1

Шаціло Н.І.,
к.е.н, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Гвоздєв Ю.В.,
аспірант*

Білоцерківський національний аграрний університет

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Shatsilo N.I.,
cand.sc.(econ.), assistant at the department
of finance, banking and insurance
Hvozdiev Yu.V.,
graduate student
Bila Tserkva National Agrarian University

SYSTEMATIZATION OF ENSURING FACTORS OF INVESTMENT ACTIVITY AT AGRICULTURAL ENTERPRISES

Постановка проблеми. Розвиток інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств потребує наукового забезпечення, оскільки без глибокого розуміння процесу розширеного відтворення, виявлення факторів, які впливають на формування інвестиційної політики, реалізації різнобічних форм інвестування неможливе подальше забезпечення стійкого та конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва. Відсутність дієвого державного механізму регулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері, переважно низька рентабельність виробництва продукції, висока вартість позичкових коштів призвели до значного зниження інвестиційної активності у галузі. Унаслідок цього в більшості сільськогосподарських підприємств були зруйновані відтворювальні процеси, що спричинило скорочення обсягів виробництва основних видів продукції, зниження життєвого рівня сільського населення і загострення соціальної напруги. Саме це вимагає виявлення факторів, які мають позитивний, так й негативний вплив на активізацію інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальний економіко-теоретичний аналіз інвестиційного процесу в умовах ринку здійснено у працях Дж. Кейнса, Д. Йорґенсона, У. Шарпа та ін. Питання дослідження економічної основи інвестиційної діяльності, оцінки економічної ефективності інвестицій та інвестиційної привабливості суб'єктів підприємництва знаходяться в центрі уваги таких вітчизняних науковців, як: В.М. Грідасов, О.М. Варченко, М.Ю. Коденська, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, В.К. Савчук, І.Ф. Стефанів, В.Г. Федоренко, А.С. Філіпченко, О.М. Царенко та ін. Однак, враховуючи зміни економічної ситуації функціонування сільськогосподарських підприємств і ринку капіталу, постає необхідність обґрунтування чинників, що сприяють активізації інвестиційних процесів та тих, які його стримують.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення сучасного стану та тенденцій розвитку інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств та обґрунтування чинників, що стимулюють та стримують активізацію її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес проведення комплексного аналізу інвестиційної діяльності, що є необхідним для виявлення факторів і резервів удосконалення діяльності підприємства та підвищення її ефективності, може бути забезпечений детальним розглядом питання протягом стадій обороту капітальних вкладень, починаючи з проектування об'єктів і завершуючи здачею їх в експлуатацію і освоєнням.

Оцінюючи інвестиційну діяльність у сільському господарстві, необхідно зазначити, що характер проведених аграрних реформ поставив сільських товаровиробників у надзвичайно складне економічне становище, яке призвело до порушення процесу індивідуального відтворення на всіх його стадіях, починаючи з акумуляції інвестиційних ресурсів (накопичення) і закінчуючи реалізацією

---

* Науковий керівник: Свиноус І.В. – д.е.н., професор Білоцерківського національного аграрного університету

продукції. Загалом, це справило негативний вплив на здійснення інвестиційної діяльності в сільському господарстві.

Кругообіг інвестицій в сільському господарстві починається із акумуляції та нагромадження інвестиційних ресурсів. Поглиблення економічної та фінансової кризи, нестабільність економічного середовища і високі темпи інфляції негативно позначаються особливо на галузях із сезонним характером виробництва і тривалим виробничим циклом, яким є сільське господарство. Кризові явища дестабілізують ресурсну базу інвестування підприємств. У цих умовах складно формувати можливості фінансування інвестицій за рахунок внутрішніх джерел інвестування.

Обмеженими і нестабільними стали можливості фінансування інвестицій за рахунок амортизації. При цьому, враховуючи низький рівень грошових розрахунків за господарськими операціями, амортизація не може повністю трансформуватися у фінансові ресурси підприємств. Але, навіть за умови надходження виручки на розрахункові рахунки сільськогосподарських підприємств, внаслідок фінансових обмежень амортизаційні відрахування спрямовуються на фінансування оборотного капіталу і поточних потреб виробництва.

Зазначимо, що ефективність прискореної амортизації полягає у тому, що: суб'єкти господарювання одержують додаткові кошти, не обтяжені податком (на відміну від прибутку); на амортизаційні відрахування не впливають кон'юнктурні зміни в економіці (спад виробництва, зміна цін і ставок за кредитами), тобто вони є стабільним джерелом фінансових ресурсів на підприємстві; амортизаційні відрахування є власними коштами підприємств, тобто не передбачають виплату відсотків за кредитами, а це у цілому підвищує ефективність виробництва; наявність амортизаційного фонду і необхідність використовувати його за цільовим призначенням примушують керівництво підприємства витратити ці кошти на оновлення обладнання, що збільшує його конкурентоспроможність; прискорена амортизація дозволяє підприємцям отримувати додаткові кошти у перші роки використання основних засобів [1, с. 17].

Світовий досвід переконує, що введення пільгових норм амортизаційних відрахувань є одним з найефективніших методів стимулювання інвестиційної діяльності. У деяких країнах норма прискореної амортизації перевищує 100 %, зокрема у Японії вона становить навіть 200 % [2]. У Великобританії передбачено вищий рівень норм амортизації для малих підприємств, ніж для великих фірм [3]. Набагато активніше, ніж в Україні амортизаційне джерело інвестиційних ресурсів використовується й у пострадянських країнах. Зокрема, у Росії частка амортизації, використаної на інвестиції, у обсязі власних коштів підприємств у 2010 р. становила 50 % [4]; за рахунок амортизації було профінансовано 20,5 % інвестицій в основний капітал. Одним із недоліків вітчизняної амортизаційної системи є відсутність зацікавленості підприємств у оновленні основних засобів. Небажання підприємців спрямовувати амортизаційні відрахування у модернізацію основних засобів має дві причини. Перша має психологічний характер і полягає у тому, що наявність індексації та переоцінки основних засобів і так сприяють збільшенню амортизації, зменшенню бази оподаткування та, таким чином, сплаченій сумі податку на прибуток, а тому у інвестора не виникає потреби спрямовувати кошти на оновлення основних засобів. Друга причина – відсутність належного контролю на державному рівні за напрямом використання цих коштів.

З метою підвищення ефективності використання наданих податкових пільг у Податковому кодексі України передбачено, що суми коштів, вивільнені від оподаткування, спрямовуються підприємствами-платниками податку на збільшення обсягів виробництва, переоснащення матеріально-технічної бази, запровадження новітніх технологій, пов'язаних із основною діяльністю такого платника податку, та/або повернення кредитів, використаних на зазначені цілі, і сплату відсотків за ними. Недоотримання податків державою через прискорену амортизацію, за умов належного контролю з боку податкових органів за цільовим використанням коштів, через невеликий проміжок часу компенсується за рахунок підвищення таких показників як покращення якості продукції, продуктивності праці, що, як наслідок, призводить до розширення бази оподаткування, а відповідно і суми сплаченого податку.

Нестачу власних фінансових джерел розвитку сільськогосподарських підприємств виявилось неможливим заповнити за рахунок залучення позикових коштів. Високі темпи інфляції та її непередбачуваний стрибкоподібний характер не дозволяють визначити рівноважну ціну грошей, а, отже, і проводити ефективно кредитування. Окрім цього набули масового характеру неплатежі, які ще більше посилюють ризики кредитування.

Інвестиційна діяльність на другому етапі індивідуального кругообігу виробничих інвестицій має низку специфічних особливостей, пов'язаних із матеріалізацією інвестиційних ресурсів. Швидкість проходження даного етапу залежить від характеру майбутніх виробничих об'єктів, а також від форм відтворення капітальних вкладень. Найбільша швидкість обороту капіталу на цій стадії досягається при технічному переозброєнні підприємства, придбанні нової техніки та обладнання. Отже, на другому етапі відбувається процес створення нових основних засобів. У ньому, як відомо, беруть участь безпосередньо сільськогосподарські підприємства, які ведуть будівництво господарським способом, а також будівельна індустрія, промисловість будівельних матеріалів, лісова і деревообробна галузі.

Причому, сам по собі процес створення основних засобів включає три стадії: проектування, будівництво та освоєння проектної потужності.

Проектування як складова частина інвестиційного циклу залишається поза увагою дослідників через його специфічність і відносно невисоку трудомісткість, однак саме на стадії проектування закладається ефективність інвестиційного об'єкту. Окрім цього у вітчизняній практиці не ідентифікують величини витрат на здійснення проектування, хоча їх обсяг коливається від 0,5 до 4% вартості інвестиційного проекту, що є досить значною сумою.

У загальній тривалості інвестиційного циклу період стадії будівництва складає найбільшу частку. Сільськогосподарське будівництво, на відміну від промислового, характеризується відносно невеликими термінами, що не перевищують, як правило, одного року, виняток становлять великі об'єкти. Очевидно, що скорочення термінів будівництва призводить до прискорення обороту капітальних вкладень, підвищення їх ефективності за рахунок одержання ефекту, насамперед від скорочення часу «заморожування» коштів і від прискорення терміну реалізації потенційного ефекту.

Кругообіг інвестицій уповільнюється у матеріальній формі внаслідок того, що зданий об'єкт за тими чи іншими причинами не завжди забезпечує досягнення проектних показників. Основні передумови успішного освоєння проектних потужностей закладаються ще на стадіях проектування і будівництва, тому високі вимоги замовників до підрядників забезпечують скорочення термінів освоєння потужностей, сприяє цьому і вдосконалення між ними економічних відносин [5; 6].

Реалізація третьої стадії індивідуального кругообігу виробничих інвестицій пов'язана безпосередньо з циклом виробництва сільськогосподарської продукції. Час обороту на цій стадії залежить від багатьох факторів: технологічних особливостей галузей сільського господарства, тривалості вегетаційного періоду, співвідношення часу виробництва і робочого періоду, сезонності сільськогосподарського виробництва, а також використання частки готового продукту для внутрішньовиробничого споживання. Ці чинники є об'єктивними і традиційно стримують інвестиційний процес у сільському господарстві. Водночас, аграрна наука доводить [7; 8; 9], що застосування високопродуктивних і скоростиглих сортів сільськогосподарських культур, утримання високопродуктивних тварин, застосування інтенсивної годівлі тварин і прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур можуть істотно прискорити оборот капіталу на цій стадії.

У нинішніх умовах сільськогосподарські підприємства постають перед проблемою реалізації готової продукції, яка не дозволяє їм своєчасно і в повному обсязі відшкодувати авансовані у виробництво кошти, що призводить у свою чергу до порушення технології, скорочення або навіть зупинки виробництва. Порушення безперервності руху капіталу супроводжується розладом як процесу відшкодування авансованої вартості, так і вилучення доданої вартості, що є умовою і джерелом розвитку економіки.

Отже, можна зробити висновок про те, що кризові явища охоплюють всі стадії індивідуального відтворення, обмежуючи можливості інвестиційної сфери та структурної перебудови економіки, це обумовлює необхідність управління інвестиційним процесом на всіх його стадіях та обґрунтування заходів щодо активізації інвестиційної діяльності.

Дослідження вітчизняних науковців [10; 11; 12] і практика показують, що для ринкової організації економіки замкнутий на підприємстві кругообіг інвестицій не є характерним, як і замкнутий оборот продукту і доходу. Це зумовлює розширення інвестиційного процесу за межі підприємства, формує на базі одиничних кругообігів інвестицій єдину інвестиційну систему. Ми вважаємо, що в найбільш загальному вигляді інвестиційний ринок може розглядатися як форма взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності, що реалізують інвестиційний попит і інвестиційну пропозицію.

До об'єктивних чинників, які стримують інвестиційну діяльність у сільському господарстві віднесемо нестабільність економічних процесів; відсутність належних правових і економічних гарантій іноземних інвестицій; більш висока ефективність вкладення капіталу в інші сектори вітчизняної економіки; недосконалість податкової системи, сезонність виробництва; тривалий виробничий цикл; уповільнений кругообіг інвестицій; висока капіталомісткість продукції; природно-кліматичний фактор і демографічний фактор та ін. Внаслідок цього у сільськогосподарських підприємствах нині складається специфічний тип розширеного відтворення, що характеризується переважанням спрощених технологій, нестійкістю основних фінансових і виробничих параметрів, низьким рівнем кредитоспроможності суб'єктів господарювання.

Суб'єктивні фактори насамперед пов'язані з системою менеджменту на сільськогосподарському підприємстві, а саме системою стратегічного та оперативного планування інвестиційної діяльності; системою інформаційного забезпечення прийняття стратегічних, поточних та оперативних рішень щодо реалізації інвестиційних проектів; узгодженості дій фахівців відповідних структур управління та ін.

Розглядаючи інвестиційну діяльність сільськогосподарських підприємств як складну багаторівневу економічну систему, при її формуванні та розвитку слід використовувати напрямки діяльності, що забезпечують її системну раціональність. Оскільки зв'язки між суб'єктами та об'єктами інвестиційної діяльності різноманітні, необхідно виділити із них системоутворюючі зв'язки і виявити характер їх прояву в напрямках розвитку саме інвестиційної діяльності.

Основними напрямками інвестиційної діяльності виступають заходи з організації сприятливого режиму діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів, підвищення прибутковості та мінімізації ризиків в інтересах досягнення стабільності соціально-економічного розвитку, підвищення життєвого рівня населення. Ми вважаємо, що інвестиційний клімат, політика, потенціал можна розглядати як індикатори та об'єкти впливу на інвестиційну діяльність реципієнта. Водночас окремі автори розглядають інвестиційний потенціал та інвестиційні ризики як елементи інвестиційної привабливості [13]. У свою чергу інвестиційний потенціал є якісною характеристикою, яка враховує показники об'єктивних передумов для інвестицій і залежить від рівня економічного розвитку території [14; 15; 16]. Доцільно враховувати, на нашу думку, ту обставину, що інвестиційний потенціал має передбачати макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва, споживчий попит населення.

Як відомо, інвестиційна політика є складовою частиною економічної політики, що проводиться державою, галузями, регіонами і підприємствами шляхом визначення структури і масштабів інвестицій, напрямків їх раціонального використання, джерел формування із урахуванням необхідного оновлення технічного базису виробництва, розвитку ринкових механізмів та підвищення рівня життя населення.

На перспективу у вітчизняних умовах доцільно зосередитись на декількох пріоритетних напрямках інвестиційної політики, що здатні вплинути на збільшення обсягів інвестиційних ресурсів і підвищення ефективності їх використання, насамперед: удосконалення механізмів та інструментів державної політики, спрямованих на розширення інвестиційного потенціалу та активізацію інвестиційної діяльності підприємств; суттєве підвищення ефективності державного інвестування на основі чіткого визначення вичерпного переліку інвестиційних пріоритетів із метою уникнення розпорошення інвестиційних ресурсів, а також широкого запровадження реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства; покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального (податкового, земельного, корпоративного, митного) та спеціального інвестиційного законодавства, підвищення рівня захисту інтересів приватних інвесторів.

Інвестиційна політика представляє собою систему заходів державного та регіонального регулювання економіки, спрямовану на формування сприятливого інвестиційного клімату та підвищення ефективності використання бюджетних та інших інвестиційних ресурсів в стратегічних цілях [17; 18]. Основною метою інвестиційної політики у сільському господарстві є забезпечення економічного підйому і підвищення рівня життя на основі залучення інвестицій в ефективне, конкурентоспроможне виробництво і види діяльності, що здатні створити власний інвестиційний потенціал сільськогосподарських підприємств. На цій основі мають вирішуватися завдання забезпечення зайнятості сільського населення, і підвищення рівня конкурентоспроможності товаровиробників і галузей сільського господарства.

За останні роки сільське господарство стало для інвесторів одним з найбільш економічно привабливим сектором української економіки, що викликано зростаючим попитом на продовольство при обмеженні ресурсів для їх виробництва в світовому масштабі. Дана обставина спричиняє зростання цін на продовольство, що збільшує рентабельність ведення аграрного бізнесу. На частку сільського господарства припадає 14,2 % від загального обсягу капітальних інвестицій в національну економіку. Стратегічними перевагами України в аграрному бізнесі в порівнянні з іншими країнами є відносно низька вартість виробництва сільськогосподарської продукції, а також досить відносно дешева логістика. Так, за даними Державної служби статистики, в 2015 р. в сільське господарство України було інвестовано близько 27 млрд грн (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій у галузі сільського господарства України

Показники	Рік						2015 р. до:	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010 р.	2014 р.
Сільське господарство, мисливство і пов'язані послуги, млрд грн	12,1	17,98	19,09	18,64	18,39	27,08	223,8	147,3
у. т.ч. рослинництво	8,34	12,9	13,06	13,64	13,82	20,1	241,0	145,4
тваринництво	2,7	3,9	4,84	3,92	3,69	5,2	192,6	140,9
Сільське господарство, мисливство і пов'язані послуги, млрд дол. США	1,5	2,3	2,4	2,3	1,6	1,1	73,3	68,8
у. т.ч. рослинництво	1,0	1,6	1,6	1,7	1,2	0,8	80,0	66,7
тваринництво	0,3	0,5	0,6	0,5	0,3	0,2	66,7	66,7

Джерело: складено та розраховано за даними Державного комітету статистики України.

Проте, в перерахунку на доларовий еквівалент спостерігається суттєве зниження, особливо упродовж 2014-2015 рр., у зв'язку з різким погіршенням загальної макроекономічної і політичної

ситуації. Інвестори і сільськогосподарські товаровиробники призупинили інвестування і два роки вели господарську діяльність, орієнтуючись на покриття мінімальних поточних витрат. Найбільш активними інвесторами в сільське господарство України вважаються великі і середні агрохолдинги, які володіють земельним банком понад 10 тис. га, і такі фінансові структури, як Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР) та Міжнародна фінансова корпорація. У 2015 р році ЄБРР інвестував в аграрний сектор близько 180 млн євро, а Міжнародна фінансова корпорація вклала в різні інвестиційні проекти в аграрному секторі економіки близько 200 млн дол. США.

Початок 2016 р свідчить про активізацію інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України, оскільки за перші шість місяців 2016 р. обсяги фінансових вкладень зросли на 73,8% порівняно з аналогічним періодом 2015 р. і становили 17 млрд. грн. Зазначимо, що основними об'єктами інвестування за звітний період стала галузь рослинництва, куди було спрямовано 14019,2 млн грн, або 82,4 % від загальних обсягів інвестицій в сільське господарство, мисливство і пов'язані послуги.

Найбільший приріст обсягів інвестицій в рослинництві за січень-липень 2016 р. проти відповідного періоду 2015 р. становить 99 %, тваринництва – 10,8 %. Станом на 1 липня 2016 р. у регіонах у галузі сільського господарства загалом реалізується 330 інвестиційних проектів. Серед областей найбільша кількість інвестпроектів у: Вінницькій області – 45 од.; Херсонській області – 37 од.; Полтавській та Черкаській областях – по 27 од., відповідно; Кіровоградській, Львівській та Чернівецькій областях – по 26 од., відповідно. Загальна сума залучених інвестицій склала понад 29,2 млрд грн, з них: 19,8 млрд грн (67,8%) – власні, 6,9 млрд грн (23,6%) – залучені кошти. Кошторисна вартість проектів коливається від 120,0 тис. грн до 9,6 млрд грн. Кількість інвестиційних проектів, кошторисна вартість яких до 500,0 млн грн – 321 од. (97,3%), від 500,0 млн грн до 1,0 млрд грн - 3 од. (0,9%) та понад 1,0 млрд грн – 6 од. (1,8%).

Лідерами у залученні інвестицій є наступні області: Вінницька – загальна вартість інвестпроектів складає майже 10,9 млрд грн (з них 9,6 млрд грн – птахокомплекс), Одеська – 4,2 млрд грн (з них 2,5 млрд грн – зерновий термінал), Херсонська – 2,6 млрд грн (з них 1,7 млрд грн - птахофабрика), Сумська – 2,3 млрд грн (з них 2,2 млрд грн – елеватор та комплекс із виробництва комбікормів) та ін. Найбільше освоєно інвестицій від загальної кошторисної вартості у наступних областях: Житомирській – 74,5%, Херсонській – 64,7%, Одеській – 61,4%, Вінницькій – 58,6%, Полтавській – 56,5%, Черкаській – 56,4%, Івано-Франківській – 49,0%, Кіровоградській – 45,3%, Волинській – 42,5% і т.д. Із загальної кількості проектів найбільше реалізується за такими напрямками: вирощування ВРХ – 77 од. (23,3%), у т.ч., на молоко – 65 од. (19,7%) та м'ясо – 12 од. (3,6%), свинокомплекси – 59 од. (17,9%), обробка, зберігання та переробка зерна і насіння – 56 од. (17,0%), овоче- та фруктосховища – 31 од. (9,4%), птахокомплекси – 21 од. (6,4%), багаторічні насадження – 15 од. (4,5%), краплинне зрошення – 13 од. (3,9%) та ін.

Збільшення обсягів інвестицій у сільське господарство є наслідком певної макроекономічної стабілізації в Україні протягом 2015-2016 рр., що зумовлено в основному поступовою лібералізацією і послабленням адміністративних обмежень з боку НБУ. Зокрема, регулятор скоротив вимогу обов'язкового продажу валюти для експортерів із 75 до 65% і частково зняв заборону на репатріацію дивідендів.

Висновки з проведеного дослідження. Доведено, що інвестиційна діяльність у сільському господарстві – це система взаємопов'язаних і постійно повторюваних фаз інвестиційного циклу: накопичення інвестиційних ресурсів, їх акумуляція, формування інвестиційного попиту і матеріалізація коштів у реальний капітал, освоєння та експлуатація капітальних об'єктів із метою отримання доходу, розподілу доходів. Систематизовано чинники, які мають як позитивний, так й негативний вплив на активність інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що визначальний вплив на інвестиційну діяльність в галузі мають політико-правові та інституціональні фактори, серед яких доцільно виділити: інвестиційну політику держави, вектор її інвестиційної стратегії, нормативно-правові та законодавчі акти регіонального рівня, регулювання відносин взаємодії державного та приватного капіталу, формування та розвитку інфраструктури інвестиційного ринку, які створюють умови регулювання та підтримки інвестиційних процесів. Визначена також роль економічних та ринкових факторів, важливе місце серед яких відводиться рівню та темпам інфляції, паритету цін між суміжними галузями та виробництвами, податковими та кредитними ставками.

Література

1. Павлюк А.П. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська. – К. : НІСД, 2013. – 48 с.
2. Japan releases 2012 tax reform outline / Ernst & Young International Tax Alert (30 December 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tmagazine.ey.com/wp-content/uploads/2011/01/2010G_CM2209_Japan-releases-outline-of-2011-tax-proposals.pdf.
3. An International Comparison of Tax Assistance for Investment in Research and Development / Department of Finance Canada [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fin.gc.ca/taxexp-defisc/2009/taxexp0902-eng.asp>.

4. Инвестиции в основной капитал по источникам финансирования / Росстат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gks.ru/bgd/regl/b11_13/lssWWW.exe/Stg/d6/23-05.htm
5. Варченко О.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / О.М. Варченко, О.В. Липкань / Інноваційна економіка. – 2016. – № 3-4[62]. – С. 29-38.
6. Жарун О.В. Залучення інвестиційних ресурсів в аграрний сектор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_112/39.pdf
7. Стефанів І.Ф. Методи інтенсифікації інвестиційних процесів в Україні / І.Ф. Стефанів // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – №1. – С. 341-346.
8. Формування фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в економіці України : монографія / М.І. Крупка, Д.В. Ванькович, Н.Б. Демчишак, М.І. Кульчицький. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 404 с.
9. Виклики і шляхи агропромислового розвитку / Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван та ін. – К. : НАН України; Ін-т екон. та прогнозув., 2009. – 432 с.
10. Ковтун Н.В. Статистичне дослідження інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: теорія, методологія, практика / Н.В. Ковтун. – Київ: ІМЕКС, 2005. – 440 с.
11. Ковтун Н.В. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: співвідношення основних понять та категорій / Н.В. Ковтун // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2008. – № 101. – С. 25-29.
12. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
13. Стефанович Є.А. Інвестиційна діяльність як економічне явище / Є.А. Стефанович // Економіка та держава. – 2010. – № 11. – С. 60–64.
14. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1(2). – С. 120-126.
15. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І.Ю. Бережна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – № 6. – С. 253-258.
16. Іванов С.В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу / С.В. Іванов // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук.праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 95. – С. 98-104.
17. Кадырова Г. Инвестиционный потенциал: некоторые актуальные проблемы исследования / Г. Кадырова // Страховое дело. – 2008. – № 11. – С. 4-10.
18. Лупенко Ю.О. Інвестиційні ресурси сільськогосподарського виробництва: доповідь на Дванадцятих річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників 25-26 лютого 2010 р. / Ю.О. Лупенко. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2010. – С. 298-300.

References

1. Pavliuk, A.P., Pokryshka, D.S. and Belinska, Ya.V. (2013), *Priorytety investytsiinoi polityky u konteksti modernizatsii ekonomiky Ukrainy* [Priority investment policy in the context of the modernization of Ukraine's economy], NISD, K., 48 p.
2. Japan releases 2012 tax reform outline / Ernst & Young International Tax Alert (30 December 2010), available at: http://tmagazine.ey.com/wp-content/uploads/2011/01/2010G_CM2209_Japan-releases-outline-of-2011-tax-proposals.pdf. (access date November 26, 2016).
3. An International Comparison of Tax Assistance for Investment in Research and Development / Department of Finance Canada, available at: <http://fin.gc.ca/taxexp-depfisc/2009/taxexp0902-eng.asp>. (access date November 26, 2016).
4. Investments in capital for Primary Sources of funding / Rosstat, available at: http://gks.ru/bgd/regl/b11_13/lssWWW.exe/Stg/d6/23-05.htm (access date November 26, 2016).
5. Varchenko, O.M. and Lypkan, O.V. (2016), "Methodological approaches to assessing the investment activity of agricultural enterprises", *Innovative economy*, no. 3-4 [62], pp. 29-38.
6. Zharun, O.V. "Attracting investment resources in the agricultural sector of Ukraine", available at: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_112/39.pdf (access date November 26, 2016).
7. Stefaniv, I.F. (2013), "Methods of intensification of investment processes in Ukraine", *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats*, Volume 14, no. 1, pp. 341-346.
8. Krupka, M.I., Vankovych, D.V., Demchyshak, N.B. and Kulchytskyj, M.I. (2011), *Formuvannia finansovoho potentsialu investytsiinoi dialnosti v ekonomitsi Ukrainy* [Formation of financial potential of investment activity in the economy of Ukraine], monograph, LNU imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine, 404 p.
9. Paskhaver, B.Y., Shubravskaya, O.V., Moldavan, L.V. et al. (2009), *Vyklyky i shliakhy ahropromyslovoho rozvytku* [The challenges and ways of agro industrial development], NAN Ukrainy; Ін-т екон. та прогнозув., Kyiv, Ukraine, 432 p.

10. Kovtun, N.V. (2005), *Statystychnе doslidzhennia investytsiinoho protsesu ta investytsiinoi diialnosti: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Statistical research of investment process and of investment activity: the theory, methodology], IMEKS, Kyiv, Ukraine, 440 p.

11. Kovtun, N.V. (2008), "Theoretical basis of the investment process and investment activity: the ratio of the basic concepts and categories", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka*, no. 101, pp. 25-29.

12. Peresada, A.A. (2002), *Upravlinnia investytsiynym protsesom* [Management of the investment process], Libra, Kyiv, Ukraine, 472 p.

13. Stefanovych, Ye.A. (2010), "Investment activity as an economic phenomenon", *Economy and the State*, no. 11, pp. 60-64.

14. Nosova, O.V. (2007), "Investment attractiveness of the enterprise", *Strategic Priorities*, no. 1(2), pp. 120-126.

15. Berezhna, I.Yu. (2010), "Theoretical and economic approaches to the justification of the content of the investment potential", *Countries and regions, Series: Economics and Business*, no. 6, pp. 253-258.

16. Ivanov, S.V. (2004), "Methodological approaches to definition of the essence of investment potential", *Economy: problems of theory and practice*, Dnepropetrovsk, DNU, Vol. 95, pp. 98-104.

17. Kadyrova, G. (2008), "The investment potential: some actual research problems", *Insurance business*, no. 11, pp. 4-10.

18. Lupenko, Yu.O. (2010), "Investment resources of agricultural production: report of the twelfth annual meeting of the Congress of Ukrainian scientists agricultural economists, 25-26 February 2010", NNTS "Instytut ahrarnoi ekonomiky", Kyiv, Ukraine, pp. 298-300.

Рецензент: д.е.н., професор Білоцерківського національного аграрного університету І.В. Свиноус

УДК 658 : 69.003

Гуцало А.В.,
аспірант* кафедри менеджменту в будівництві
Київський національний університет будівництва й архітектури

ЗМІСТОВНО-КОНЦЕПТУАЛЬНА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНА ОСНОВА РЕІНЖІНІРИНГУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПІДРЯДНОГО БУДІВНИЦТВА

Gutsalo A.V.,
graduate student at the department of management in construction
Kyiv National University of Construction and Architecture

CONTENT, CONCEPTUAL AND PROCEDURAL BASIS FOR REENGINEERING OF BUSINESS PROCESSES AT ENTERPRISES OF SUBORDINATE CONSTRUCTION

Постановка проблеми. З позиції процесного підходу реінжиніринг бізнес-процесів – це сукупність послідовних етапів щодо виокремлення та докорінних перетворень тих ланок бізнесу, що дозволять здійснити «прорив», забезпечать довгострокові конкурентні переваги. Основними етапами цього процесу є: формування стратегії розвитку організації з урахуванням перспективних потреб споживача; визначення нового набору бізнес-правил або бізнес-процедур; створення ефективної організаційної структури управління; покращення організації праці персоналу; чіткий розподіл обов'язків, прав, відповідальності, формування системи комунікацій; розробка системи документообігу, норм, процедур і правил поведінки учасників бізнес-процесів; забезпечення функціонування всіх організаційних підрозділів з використанням інформаційних систем та новітніх інформаційних технологій; удосконалення системи підбору, навчання та розвитку персоналу підприємства; розробка і впровадження націленої на підтримку змін системи мотивації працівників.

* Науковий керівник: Стеценко С.П – д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки будівництва, Київський національний університет будівництва й архітектури.